A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2005. március 10.*

A C-469/03. sz. ügyben,

az EU 35. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Bologna (Olaszország) a Bírósághoz 2003. november 10-én érkezett, 2003. szeptember 22-i végzésével terjesztett elő az előtte

Filomeno Mario Miraglia

ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, R. Schintgen (előadó) és P. Kūris bírák,

főtanácsnok: A. Tizzano,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. december 15-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: olasz.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— Filomeno Mario Miraglia képviseletében N. Trifirò avvocatessa,

— az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Aiello avvocato dello Stato,

— a görög kormány képviseletében M. Apészosz, I. Bakópulosz és M. Taszopúlu, meghatalmazotti minőségben,

— a spanyol kormány képviseletében M. Muñoz Pérez, meghatalmazotti minőségben,

— a francia kormány képviseletében R. Abraham, G. de Bergues és C. Isidoro, meghatalmazotti minőségben,

— a holland kormány képviseletében H. G. Sevenster és J. van Bakel, meghatalmazotti minőségben,

— a svéd kormány képviseletében A. Kruse, meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében E. de March és W. Bogensberger, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, Schengenben (Luxemburg), 1990. június 19-én kelt egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás, 19. fejezet, 2. kötet, 9. o., a továbbiakban: az SMVE) 54. cikkének értelmezésére irányul.

2 A kérelmet a F. M. Miraglia ellen indított büntetőeljárásban terjesztették elő, akit azzal vádolnak, hogy — más személyekkel együtt — megszervezte heroin típusú kábítószerek Bolognába szállítását.

Jogi háttér

A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény

3 Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez az Amszterdami Szerződéssel csatolt, a schengeni vívmányoknak az Európai Unió keretébe történő beillesztéséről szóló jegyzőkönyv (a továbbiakban: jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében az Európai Unió tizenhárom tagállama, köztük az Olasz Köztársaság és a Holland Királyság felhatalmazást kapott arra, hogy egymás között megerősített együttműködést hozzanak létre az említett jegyzőkönyv mellékletében meghatározott schengeni vívmányok hatálya alá eső területeken.

4 A fenti meghatározás szerinti schengeni vívmányok részét képezi különösen a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás (HL 2000. L 239., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 3. o., a továbbiakban: Schengeni Megállapodás), valamint az SMVE.

5 A jegyzőkönyv 2. cikke (1) bekezdése első albekezdésének értelmében az Amszterdami Szerződés hatálybalépésének napjától a schengeni vívmányokat azonnali hatállyal alkalmazni kell a jegyzőkönyv 1. cikkében említett tizenhárom tagállamra.

6 A jegyzőkönyv 2. cikke (1) bekezdése második albekezdése második mondatának végrehajtására, az Európai Unió Tanácsa 1999. május 20-án elfogadta az Európai Közösséget létrehozó szerződés és az Európai Unióról szóló szerződés vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően a schengeni vívmányokat alkotó valamennyi rendel-

kezés, illetve határozat jogalapjának meghatározásáról szóló 1999/436/EK határozatot (HL L 176., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 152. o.). E határozat 2. cikkének a határozat A. mellékletével együttes olvasatából kitűnik, hogy a Tanács az Európai Unióról szóló szerződésnek „A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre vonatkozó rendelkezésekről" szóló VI. címe alá tartozó EU 34. és EU 31. cikket állapította meg az SMVE 54–58. cikke jogalapjának.

7 Ez utóbbi rendelkezések az SMVE „Rendőrség és biztonság" címet viselő III. címének „A kétszeres büntetés tilalma *(ne bis in idem)* elvének alkalmazásáról" szóló 3. fejezetét alkotják. Az említett 54. cikk értelmében:

„Az ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani."

A kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény

8 A Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény (a továbbiakban: a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény) 2. cikke b) pontjának rendelkezése szerint:

„A jogsegély megtagadható:

[...]

b. ha a megkeresett Fél úgy véli, hogy a kérelem teljesítése sértheti országa szuverenitását, biztonságát, közrendjét vagy más lényeges érdekét."

9 A Holland Királyság a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény 2. cikke b) pontjával kapcsolatban a következő fenntartást tette:

„A Holland Királyság kormánya fenntartja magának a jogot, hogy ne teljesítse a jogsegélykérelmet:

[...]

b. amennyiben az a *ne bis in idem* elvével összeegyeztethetetlen büntetőeljárással vagy eljárással kapcsolatos;

c. amennyiben az olyan cselekményekre vonatkozó nyomozással kapcsolatos, amelyek miatt a terhelt ellen Hollandiában büntetőeljárás folyik."

A holland szabályozás

10 A holland büntetőeljárási törvénykönyv 36. cikke értelmében:

„1. Amennyiben a büntetőeljárást nem folytatják, az ügy érdemében legutóbb eljárt bíróság, a gyanúsított kérelmére megállapíthatja, hogy az ügyet lezárták.

2. A bíróság minden esetben meghatározott időre felfüggesztheti a határozathozatalt a kérelemről, amennyiben az ügyészség azt valószínűsíti, hogy további eljárásra kerül még sor.

3. Határozathozatal előtt a bíróság megidézi az általa ismert közvetlenül érdekelt személyt, a gyanúsított kérelmével kapcsolatos véleményének meghallgatása végett.

4. A végzést haladéktalanul közölni kell a gyanúsítottal."

11 Ugyanezen törvénykönyv 255. cikke úgy rendelkezik, hogy:

„1. Az eljárás megszüntetését, az eljárás lezárását megállapító végzés közlését vagy további eljárás hiányának közlését követően — ez utóbbi esetben a 12i. vagy a 246. cikk sérelme nélkül — a gyanúsított ugyanazon cselekmény alapján már nem vonható felelősségre, kivéve ha terhére újabb tény merül fel.

2. Újabb terhelő ténynek kizárólag az olyan tanúvallomás vagy gyanúsítotti vallomás, valamint dokumentum, okirat és jegyzőkönyv minősül, amely később vált ismertté, vagy amelyet még nem vizsgáltak.

3. Ilyen esetben a gyanúsított csupán az újabb terhelő tény vonatkozásában lefolytatott előzetes bírósági vizsgálatot követően idézhető a Rechtbank tárgyalására [...]".

12 Végül, a bűnügyi jogsegélyről a holland büntetőeljárási törvénykönyv 552-l. cikke úgy rendelkezik, hogy:

„1. A jogsegélykérelem nem teljesíthető:

[...]

b. amennyiben teljesítése olyan büntetőeljárásban vagy olyan ügyben hozott ítéletben való közreműködésre vezetne, amely összeegyeztethetetlen a büntető törvénykönyv 68. cikke és az e törvénykönyv 255. cikke (1) bekezdésének alapjául szolgáló elvvel;

c. amennyiben olyan cselekményekkel kapcsolatos nyomozás érdekében terjesztették elő, amelyek miatt a gyanúsított ellen Hollandiában büntetőeljárás folyik [...]".

Az alapügy és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

13 Az olasz és a holland hatóságok együttműködésével folyó nyomozás keretében F. M. Miragliát 2001. február 1-jén vették őrizetbe Olaszországban, a Tribunale di Bologna nyomozási bírójának előzetes letartóztatást elrendelő végzése alapján.

14 F. M. Miragliát azzal gyanúsították, hogy más személyekkel együtt megszervezte 20,16 kg heroin típusú kábítószer Hollandiából Bolognába szállítását; e bűncselekményt az olasz büntető törvénykönyv 110. cikkében és a 309/90. sz. köztársasági elnöki rendelet 80. cikkében határozzák meg, és rendelik büntetni.

15 2002. január 22-én a Tribunale di Bologna vizsgálóbírója kimondta F. M. Miraglia bírósági tárgyalásra utalását az említett bűncselekmény miatt, és előzetes letartóztatásának házi őrizetre változtatásáról határozott. Ezt követően a Tribunale di Bologna a házi őrizetet Mondragonera (Olaszország) korlátozott lakhelyelhagyási tilalomra változtatta át, majd végül megszüntetett minden megelőző intézkedést, így a terhelt jelenleg szabadon mozoghat.

16 Ezzel párhuzamosan és ugyanazon büntetendő cselekmények — körülbelül 30 kg heroin Hollandiából Olaszországba szállítása — miatt, F. M. Miraglia ellen büntetőeljárás indult a holland igazságügyi hatóságok előtt.

17 E gyanúsítás alapján F. M. Miragliát a holland hatóságok 2000. december 18-án őrizetbe vették, majd 2000. december 28-án szabadon engedték. 2001. január 17-én a Gerechtshof te Amsterdam (Hollandia) elutasította az ügyészségnek a Rechtbank te Amsterdam (Hollandia) végzése elleni fellebbezését, elutasítva az előzetes letartóztatás fenntartására irányuló kérelmet.

18 A terhelttel szembeni büntetőeljárást 2001. február 13-án büntetés vagy más joghátrány kiszabása nélkül megszüntették. Ebben az eljárásban a holland királyi ügyész nem emelt vádat a terhelt ellen. Az iratokból kitűnik, hogy e határozatot azzal az indokkal hozta, hogy ugyanazon cselekmények miatt büntetőeljárás indult Olaszországban.

19 2001. november 9-i végzésével a Rechtbank te Amsterdam megtérítette a terheltnek az előzetes fogva tartás letöltésével elszenvedett kárát, valamint felmerült ügyvédi költségeit.

20 A Rechtbank te Amsterdam mellett működő ügyészség 2002. november 7-i levelében a Holland Királyságnak a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény 2. cikke b) pontjával kapcsolatban tett fenntartására hivatkozva elutasította a Tribunale di Bologna mellett működő ügyészség jogsegélykérelmét azzal, hogy a Rechtbank „büntetés kiszabása nélkül szüntette meg az eljárást".

21 2003. április 10-én az olasz vádhatóság tájékoztatást kért a holland igazságügyi hatóságoktól a F. M. Miraglia ellen indított büntetőeljárás eredményéről és az eljárás elintézéséről azért, hogy megítélje annak jogi jelentőségét az SMVE 54. cikkére tekintettel.

22 A holland ügyészség 2003. április 18-i jegyzékével tájékoztatta az olasz ügyészséget a F. M. Miraglia elleni büntetőeljárás felfüggesztéséről, anélkül azonban, hogy a megkereső bíróság számára elegendőnek ítélt felvilágosítást adott volna a megtett intézkedésről és annak tartalmáról. A holland ügyészség közölte, hogy „végleges bírói határozatról" van szó, amely a holland büntetőeljárási törvénykönyv 255. cikke alapján tilt az ugyanazon büntetendő cselekmények vonatkozásában bármilyen büntetőeljárást, és bármiféle együttműködést külföldi hatóságokkal, kivéve ha F. M. Miraglia ellen újabb bizonyítékok merülnek fel. A holland igazságügyi hatóságok hozzátették, hogy szerintük az SMVE 54. cikke akadályát képezi bármilyen, az olasz állam által előterjesztett jogsegélykérelemnek.

23 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a holland hatóságok azzal az indokkal határoztak úgy, hogy nem indítanak büntetőeljárást F. M. Miraglia ellen, hogy

ugyanazon bűncselekmények miatt a terhelt ellen időközben Olaszországban eljárás indult. Ez az álláspont a *ne bis in idem* elvének „megelőző" alkalmazásával magyarázható.

24 Márpedig, a Tribunale di Bologna szerint az SMVE 54. cikkének ilyen értelmezése téves, mivel mindkét érintett államot megfosztja annak konkrét lehetőségétől, hogy a terhelt felelősségének tényleges kivizsgálásáról gondoskodjanak.

25 Az SMVE 54. cikkének ilyen értelmezése ugyanis egyszerre akadályozná meg a holland hatóságokat abban, hogy F. M. Miraglia ellen a büntetőeljárást folytassák, mivel ugyanazon cselekmények alapján Olaszországban eljárás van folyamatban, valamint az olasz hatóságokat abban, hogy a terhelt bűnösségét elbírálják.

26 A kérdést előterjesztő bíróság hozzáfűzi, hogy abban a feltételezett esetben is, ha — ellentétben a holland hatóságokkal — nem állapítana meg olyan helyzetet, amelyben alkalmazni kellene a *ne bis in idem* elvét, és az eljárás folytatása mellett döntene, F. M. Miraglia büntetőjogi felelősségét anélkül a fontos adalék nélkül lenne kénytelen elbírálni, amit a holland hatóságok által összegyűjtött bizonyítékok képeznek, valamint nélkülöznie kellene e hatóságok jogsegélyét.

27 E körülmények között határozott úgy a Tribunale di Bologna, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal végett a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Alkalmazni kell-e az [SMVE] 54. cikkét, amikor az első államban hozott bírósági határozat — bármiféle érdemi elbírálás nélkül, és pusztán azon az alapon, hogy a büntetőeljárást egy másik államban már megindították — a büntetőeljárás megszüntetésében áll?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

28 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az SMVE 54. cikkében rögzített *ne bis in idem* elvét alkalmazni kell-e valamely tagállam igazságügyi hatóságainak az eljárás megszüntetését azt követően megállapító határozatára, hogy az ügyészség — bármiféle érdemi értékelés nélkül — pusztán azon az alapon határozott a büntetőeljárás folytatásának mellőzéséről, hogy egy másik tagállamban ugyanazon terhelt ellen ugyanazon cselekmények alapján büntetőeljárás indult.

29 Az SMVE 54. cikkének szövegéből az következik, hogy valamely tagállamban senki ellen nem indítható büntetőeljárás olyan cselekmény miatt, amelyet már „jogerősen elbíráltak" egy másik tagállamban.

30 Márpedig az alapügyben vitatotthoz hasonló olyan bírósági határozat, amelyet azt követően hoztak, hogy az ügyészség — bármiféle érdemi értékelés nélkül — pusztán azon az alapon határozott a büntetőeljárás folytatásának mellőzéséről, hogy egy másik tagállamban ugyanazon terhelt ellen ugyanazon cselekmények alapján büntetőeljárás indult, nem minősül az illető személy ügye — az SMVE 54. cikke értelmében vett — jogerős elbírálásának.

31 Az említett 54. cikk fenti értelmezése annál is inkább szükségszerű, mert ez az egyetlen olyan értelmezés, amely az érintett tagállamokban eltérő eljárásjogi szempontokkal szemben a rendelkezés tárgyát és célját helyezi előtérbe, és biztosítja e cikk hatékony érvényesülését.

32 Az bizonyos ugyanis, hogy a SMVE 54. cikkének célja annak elkerülése, hogy bárki ellen a szabad mozgáshoz való jogának gyakorlása következtében ugyanazon cselekmény alapján több tagállamban is büntetőeljárást lehessen indítani (a C-187/01. és C-385/01. sz. Gözütok és Brügge ügyekben 2003. február 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-1345. o.] 38. pontja).

33 Márpedig e cikknek az alapügyben vitatotthoz hasonló, büntetőeljárást megszüntető határozatra való alkalmazása azzal a következménnyel járna, hogy megnehezítené vagy akár megakadályozná az érintett tagállamok bármelyikében joghátrány kiszabásának konkrét lehetőségét a terheltnek felrótt jogellenes magatartás alapján.

34 Egyrészt, az említett megszüntető határozatot a tagállam igazságügyi hatóságai a terhelt jogellenes cselekménye bármiféle elbírálásának hiányában hozták. Másrészt, egy másik tagállamban az ugyanazon cselekmények miatt lefolytatandó büntetőeljárás megindítása akadályba ütközne, holott éppen ennek a büntetőeljárásnak a megindítása szolgálhatott volna az első tagállam ügyésze számára az eljárás megszüntetésének indokául. Egy ilyen következmény nyilvánvalóan ellentétben állna magával az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe rendelkezéseinek céljával, amint azt az EU 2. cikk első bekezdésének negyedik francia bekezdése tartalmazza, tudniillik, hogy „az Unió fenntartása és fejlesztése a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló olyan térségként, ahol a személyek szabad mozgásának biztosítása [...] a bűnmegelőzésre és bűnüldözésre vonatkozó megfelelő intézkedésekkel párosul".

35 Következésképpen, a feltett kérdésre úgy kell válaszolni, hogy az SMVE 54. cikkében rögzített *ne bis in idem* elve nem alkalmazható valamely tagállam igazságügyi hatóságainak az eljárás megszüntetését azt követően megállapító határozatára, hogy az ügyészség — bármiféle érdemi értékelés nélkül — pusztán azon az alapon határozott a büntetőeljárás folytatásának mellőzéséről, hogy egy másik tagállamban ugyanazon terhelt ellen ugyanazon cselekmények alapján büntetőeljárás indult.

A költségekről

36 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

1) **A kétszeres büntetés tilalmának *(ne bis in idem)* elve, amelyet a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, Schengenben 1990. június 19-én kelt egyezmény 54. cikke rögzít, nem alkalmazható valamely tagállam igazságügyi hatóságainak az eljárás megszüntetését azt követően megállapító határozatára, hogy az ügyészség — bármiféle érdemi értékelés nélkül — pusztán azon az alapon határozott a büntetőeljárás folytatásának mellőzéséről, hogy egy másik tagállamban ugyanazon terhelt ellen ugyanazon cselekmények alapján büntetőeljárás indult.**

Aláírások